

LIBRI

www.libridergi.org

Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi

Journal of Epigraphy, Reviews and Translations

Sayı VIII (2022)

R. WISNIEWSKI, *Christian Divination in Late Antiquity*.
Amsterdam 2020. Amsterdam University Press, 288 sayfa.
ISBN: 9789462988705

Deniz Akdeniz

 0000-0001-7289-9279

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atıf Düzeni Akdeniz D. 2022, *Christian Divination in Late Antiquity*. Yazar: R. Wisniewski, *Libri* VIII, 17-18.

Geliş Tarihi: 15.02.2022 | Kabul Tarihi: 03.03.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 18.03.2022

Makale Türü: Kitap Tanıtımı

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**R. WISNIEWSKI, *Christian Divination in Late Antiquity*. Amsterdam 2020.
Amsterdam University Press, 288 sayfa. ISBN: 9789462988705**

Deniz Akdeniz*

Tarih boyunca insanlar genellikle çeşitli yöntemler kullanarak geçmiş, şimdi ve gelecek hakkında gizli bilgiler edinmeye çalışmışlardır. Teoride bunları kullanmalarına izin verilmemesine rağmen Hristiyanlar da bu yöntemlerin etkili bir şekilde işe yarayacağını düşünmüşlerdir. Geç Antik Çağ'da Dinsel Dönüşümler alanında çalışan Varşova Üniversitesi öğretim üyesi Robert Wisniewski tarafından yazılan bu kitap, dönemin Hristiyan kehanet geleneği ile ilgili temel sorulara cevaplar vermeyi amaçlamaktadır. Hristiyan kehanet geleneğinin daha eski ve geleneksel uygulamalarla bağı, bu geleneğin kimler tarafından hangi amaçlarla kullanıldığı, kehanet hizmetlerini kimlerin sunduğu; halk, din adamları ve entelektüeller tarafından nasıl algılandığı ayrıntılı bir şekilde bu kitapta tartışılmıştır.

Kitap; *Attitudes to Divination, Prophets, Take and Read, Books and Bones, Divinatory Lots, Interrogating Demoniacs* ve *Incubation* adlı yedi bölümden oluşmaktadır. Kitabın bölümlerinden önceki *List of Abbreviations* kısmında kısaltmalar, *List of Illustrations* kısmında resimlerin künyesi, *Introduction* kısmında ise kitabın yazılma amacı ve yöntemi verilmiştir.

Attitudes to Divination (23-44) adlı birinci bölüm, Hristiyanların antikçağdaki geleneksel kehanet geleneği ile Yahudi kehanet geleneği hakkında ne düşündüklerini anlatmakta ve Roma hukukunda kehanetin yasaklanması ile ilgili bir tartışmayı sunmaktadır. Ayrıca kitapta önemli iki düşünür olarak verilmiş olan ve üzerinde oldukça fazla durulan Augustinus ve Khrysostomos bu bölümde tanıtılmıştır.

Prophets (45-84) adlı ikinci bölümde Hristiyanların peygamberlere karşı tutumları irdelenmiş ve kehaneti nasıl kullandıklarına ve anladıklarına dair ayrıntılı ve net analizler sunulmuştur.

Take and Read (85-114) adlı üçüncü bölüm kutsal kitapların özellikle bazı dönemlerde kehanette bulunmak için kullanılmasına odaklanmıştır. Bu bölümde İncil'in yanı sıra Tevrat ve Homeros destanları da kehanet geleneği anlamında tartışılmış ve karşılaştırılmıştır.

Books and Bones (115-154) adlı dördüncü bölüm, İncil dışı metinlerin, kemik veya zarların kehanette kullanılmasına odaklanmaktadır. Bu bölümde Hristiyanlık ile önceden var olan gelenekler arasındaki sınırlar, özellikle ilahi metinlerin Paganizmden Hristiyanlığa geçiş sürecinde geçirdiği dönüşümler üzerinde de durulmuştur.

Divinatory Lots (155-172) adlı beşinci bölümde azizlerin tapınaklarının bazı dönemlerde aynı zamanda kehanet merkezleri olarak kullanılması tartışılmış ve azizlerden gelecek hakkında nasıl bilgi edinileceğine dair tek tip bir Hristiyan anlayışının olmadığı sonucuna varılmıştır. Azizler Hristiyanlık geleneğinde büyük önem taşıdıklarından aile, sağlık, seyahat gibi birçok konuda olumlu

* Doktorant, Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları, Antalya. dnizakdeniz@gmail | 0000-0001-7289-9279

veya olumsuz kehanet ritüellerinde merkezi rollerden birini oynamışlardır.

Interrogating Demoniacs (173-200) adlı altıncı bölüm, şeytani ruhların etkisiyle geleceği tahmin eden kişilere Hristiyanların nasıl tepki verdiğini tartışmaktadır. Hristiyanlar şeytanları ruha sahip olmaya çalışan varlıklar olarak görseler de, gelecek hakkında bilgi sahibi olduklarına inandıkları, eski tanrıları da iblisler ve kötü ruhlar olarak gördükleri aktarılmıştır. Buna rağmen Hristiyanların, özellikle kiliselerde ve diğer kutsal alanlarda dürüst bir cevap alacaklarını düşündükleri için onlara danıştıkları açıklanmıştır.

Incubation (201-248) adlı yedinci ve son bölüm; kutsal alanda veya kilisede uyuyarak veya uzun süre bekleyerek azizler tarafından iyileştirilmeyi bekleme pratiğine odaklanmaktadır. Bu bölümde Hristiyanlıkta böyle bir geleneğin olup olmadığı, Hellen geleneği ile bağı, edebi ve arkeolojik kaynaklarda bu geleneğin izleri tartışılmıştır.

Elimizdeki kitap kehanet geleneğinin birçok düzeyde işlediği bir Hristiyanlık kültürünü anlatması açısından önemli bir eser niteliği taşımaktadır. Kehanet geleneğinin ender görülen bir ritüel değil genele yayılmış bir unsur olduğunu kanıtlarıyla vermesi açısından da farklı bir perspektif sunmaktadır.